ÑAPA
Weekend Bijlage Amigoe
ZATERDAG 29 JANUARI 1994
AMIGOE

INTERVIEWS

Freek de Vries over Sonesta, milieu en GGD

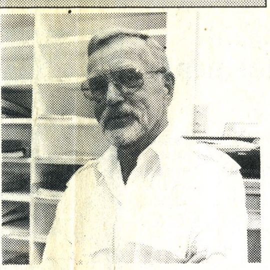

REPORTAGES

Synagoge in drie dimensies op het scherm

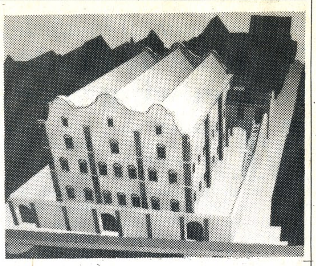

Richard Hooi:

= door Elisabeth Hollander =

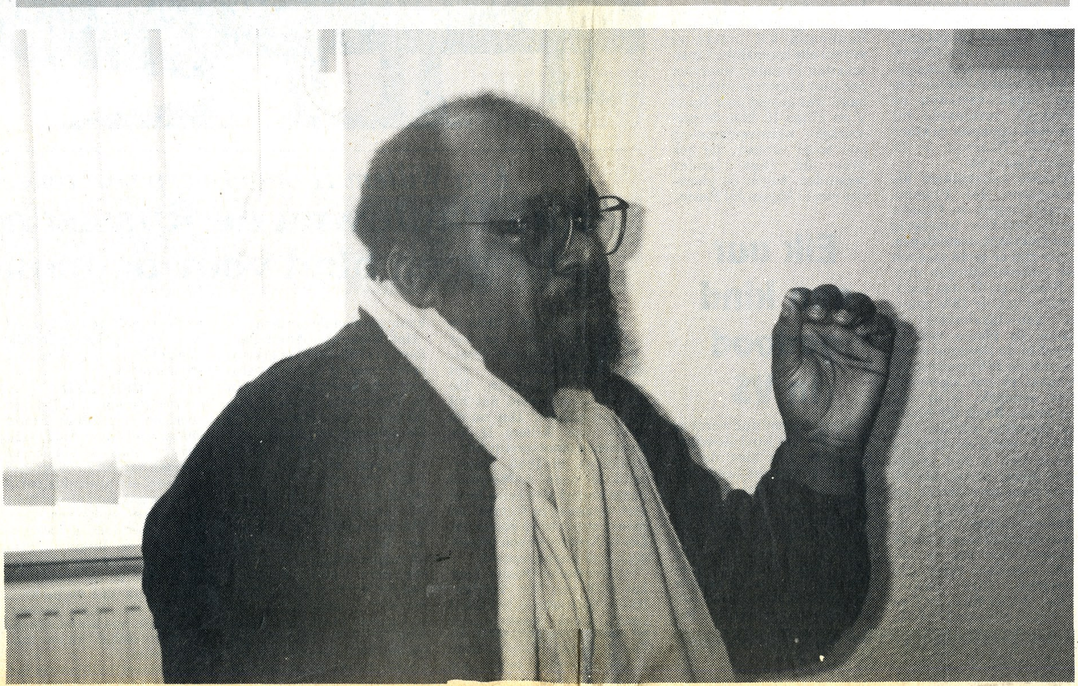

"Een positieve instelling helpt je er altijd bovenop"

"Veelzijdig, een duizendpoot, warme persoonlijkheid, chaotisch voor Nederlandse begrippen, best wel gevoelig voor kritiek, opgewekt, gezellig en altijd nadrukkelijk aanwezig". Zo karakteriseert Regina H. een Zeeuwse studente aan het verkort doctoraal programma 'Taal en minderheden' van de Katholieke Universiteit Brabant in Tilburg, haar medestudent Richard Hooi; tot voor enkele jaren spraakmakend onderwijzer, dichter (Yerba seku), ondernemer (Korlamun-DU) en politicus (Papu) op Curaçao.

De laatste tijd is het stil geworden rond zijn persoon. Zelfs tijdens de levendige discussies rond het referendum werd niets van hem vernomen. Dit raadsel wordt echter opgelost als ik hem volkomen onverwacht in Tilburg op de K.U.B. zie staan, in druk gesprek gewikkeld met Regina H., temidden van het gewoel van haastige studenten die zich van of naar college reppen. Desgevraagd vertelt hij dat hij al vanaf september 1992 in Tilburg aan de universiteit studeert en in 1994 hoopt af te studeren. Daarnaast is hij sinds 1 oktober 1993 ook medewerker aan de universiteit. Hij is projectmedewerker van het Opstap-project waarin de K.U.B. participeert. Trots neemt hij ons mee naar zijn eigen kantoor op de universiteit, aan het einde van een lange gang vol indrukwekkende naambordjes op de deuren.

De vraag kan dan natuurlijk niet uitblijven: *Hoe is dat zo gekomen?*

"Ik zou mijn leven in drie stukken willen verdelen," zegt Richard breed lachend en hij gaat er eens echt voor zitten. "Van 0 tot 20 jaar opgroeien en basisvorming; van 20 tot 40 jaar werken met de jeugd, eigen kinderen, gedichten en politiek; en de volgende twintig jaar, van 40 tot 60 jaar die zijn voor mijzelf, voor Richard Hooi, voor verdieping en verder studie. Maar dan wordt hij ernstig en vertelt hoe zijn leven in 1991 echt een dieptepunt bereikte. In zijn werk als onderwijzer was hij altijd opgekomen voor zijn leerlingen, voor de rechtvaardigheid. Hij schroomde daarbij niet man en paard te noemen, wat hem bepaald niet in dank werd afgenomen. Het gevolg was dat hij nooit in vaste dienst benoemd werd en dus na achttien jaar voor de klas nog steeds geen recht heeft op pensioen. In 1988 vroeg hij wachtgeld aan, moe van de eeuwige ruzies op school. Hij wilde iets voor zichzelf gaan doen en begon met het geven van Papiamentse lessen bij hem thuis. Hij had al eerder op Curaçao zijn L.O. Papiamentoe gehaald, maar door het geven van die lessen voelde hij toch bepaalde tekorten. Hij wilde meer weten van taal in het algemeen en van Papiamentoe in het bijzonder.

"In 1989 liep bovendien mijn huwelijk stuk en nadat de rechter eerst de kinderen aan mij had toegewezen omdat ik meer tijd voor ze had, niet omdat hun moeder geen goede moeder zou zijn, werden ze in 1991 alsnog aan hun moeder toegewezen. Als argument werd ten onrechte gebruikt, dat ik het te druk had gekregen met mijn politieke partij Papu".

"Maar ook in de politiek liep het niet zoals hij het graag wilde: "Weliswaar wonnen wij verschillende rechtszaken, waarbij de geheimhouding bij het tekenen van de ondersteuningslijsten in de toekomst gegarandeerd werd, maar met de uitvoering van het rechterlijke vonnis kon ik mij niet verenigen. Wij hadden gedacht dat het een soort voorverkiezing zou worden, dus op dezelfde manier als bij een echte verkiezing. In een steunhokje, waarvan er een stuk of zeven op verschillende plaatsen op het eiland zouden worden opgesteld en dat de mensen een stembiljet zouden krijgen, waarop zij hun ondersteunende stem konden uitbrengen. Maar op het Tumbafestival van 1991 vertelde gezaghebber Wilsoe mij dat het zo niet zou gebeuren. Er zou getekend worden in het Kranshigebouw en ten overstaan van een beëdigd ambtenaar. Dat was voor mij onaanvaardbaar. Het principe van een geheime, vrije keuze werd zo met voeten getreden en ik trok me met Papu terug".

En toen?

"Het werd tijd om de balans op te maken van mijn leven. Ik was 42 jaar oud, had geen gezin meer, geen vaste dienstbetrekking en mijn politieke ambities stonden noodgedwongen op een laag pitje. Ik vloog naar Nederland om me te oriënteren en hoorde daar dat er in Tilburg een verkorte doctoraalopleiding was voor H.B.O.-ers getiteld 'Taal en minderheden'. Dat was precies wat ik zocht en ofschoon me op Curaçao toch weer een baan aangeboden werd in het onderwijs, besloot ik opnieuw te gaan studeren".

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan als je 42 jaar oud bent. "Ronnie Kleinmoedig, de direkteur van de studiefinanciering op Curaçao drukte het zo uit. *"ichard", zei hij "abo ta e uniko hende ku ta bai planta ora bo mester kosechá'.* Ofwel: *'Op een leeftijd dat anderen gaan oogsten, ga jij nog eens platen'.* "Ik vind echter dat het nooit te laat is om te planten. Alhoewel ik er meteen bij moet vertellen dat het eerste jaar heel moeilijk is geweest. Studiefinanciering kun je rustig vergeten. Op deze leeftijd krijg je die nergens, niet op Curaçao en niet in Nederland. Je zult moeten investeren in je zelf.Ik heb geld geleend bij de bank en elk dubbeltje drie keer omgedraaid voor ik het uitgaf. Gelukkig kon ik een kamer krijgen bij de Stichting Surinaams Welzijnswerk hier in Tilburg en van hen heb ik veel steun gehad. De voorzitter van deze stichting, de heer Eddy Dap, een gepensioneerd leraar en tussen haakjes een neef van onze tumbakoning Boy Dap, is een medestudent van me aan de K.U.B. Wij zijn daar de enige twee 'minderheden' in onze groep.

Hoe beviel het studeren zelf?

"In het begin viel dat ook tegen. Het Nederlands, het tempo waarin het gesproken wordt, de manier van uitdrukken, de vraagstelling, daar moet je aan wennen. Maar de studie op zich 'Taal en minderheden' vind ik buitengewoon interessant. Het hele proces van taalverwerving bij een kind en de taalverwerving van een tweede taal bij een volwassene, hoe dat verloopt en hoe je dat kunt sturen, dat fascineert me. Dit jaar werken we met Turken en Marokkanen en het is opvallend hoeveel taalproblemen bij deze mensen hetzelfde zijn als bij ons Antillianen".

Zou het niet logischer zijn als je je bezig hield met de taalproblemen van Antillianen?

"De groep voor ons heeft zich daar speciaal mee bezig gehouden. Dit jaar ligt het accent weer ergens anders, maar zo leer je ook afstand te nemen van je eigen problematiek, terwijl je tegelijkertijd merkt dat alle minderheden bepaalde taalproblemen hebben die overeen komen met elkaar. Niet dat het Papiamentoe me niet meer interesseert. Ik volgde Papiamentoe bij Labadie in Leiden. Dat is het grote voordeel van Nederland. Je kunt je over alles informeren. Zo volg ik ook Afrikaanse taalkunde in Leiden, de colleges Creolistiek in Amsterdam, Interculturele filosofie in Rotterdam, en dit jaar ga ik taalfilosofie volgen, hier in Tilburg zelf. Als je wat ouder bent, kijk je heel anders tegen studeren aan; het gaat niet zozeer om de punten, maar meer om de informatie zelf. Ik zie mezelf ook geen geleerde artikelen schrijven in de toekomst. Ik ben en blijf een praktijk-mens en de artistieke mogelijkheden met taal, dat fascineert me ook".

Behalve student ben je ook medewerker van de Katholieke Universiteit Brabant. Hoe is dat in zijn werk gegaan?

"In het verkort doctoraal programma is geen stage opgenomen, omdat je als H.B.O.-er, in mijn geval zelfs al jarenlang, ervaring hebt. Maar ik heb toch om een stage gevraagd, omdat ik geïnteresseerd was geraakt in het werk van projectontwikkelaar, methodeschrijver etc. en ik wilde daarin graag ervaring opdoen. Zo raakte ik betrokken bij het Opstap-project. Mijn voordeel was dat ik al L.O. Papiamentoe had en ze hadden iemand nodig die gedichtjes kon maken, verhaaltjes kon schrijven en die ervaring had met kinderen. In die 3 maanden stage kon ik laten zien wat ik waard was en zo rolde ik er eigenlijk in. Toen Goretti Narain terugging naar Curaçao solliciteerde ik en per 1 oktober 1993 kreeg ik mijn aanstelling voor twee jaar tot september 1995 dus. Dit was voor mij heel belangrijk. Op de eerste plaats had ik nu weer een vast inkomen, maar veel belangrijker was voor mij het stukje erkenning. Er was op Curaçao zo negatief over mij gedacht en geschreven en ik rebelleerde inderdaad ook vaak dat geef ik toe, maar ik deed het nooit voor mijzelf. Ik heb wel fouten gemaakt maar mijn bedoelingen waren altijd goed en deze benoeming nu deed mij goed".

Functioneer je hier dan anders dan op Curacao ?

"Ja en nee!" Bij mijn medestudenten en in mijn werk daar ben ik volkomen mijzelf. Discussiëren, vragen stellen, "hasi kos prèt" maar wat daar buiten gebeurt daar bemoei ik me dus helemaal niet mee. Ik houd me daar helemaal afzijdig van. Ik voel me daar ook niet verantwoordelijk voor en dat had ik op Curaçao dus wel. Ik voel me hier veel vrijer en lichter. En dat bedoel ik niet letterlijk, ook al ben ik hier 15 kilo kwijtgeraakt.

Je komt goed over bij je Nederlandse medestudenten zoals Regina vertelde. Toch wekte je op Curaçao nog wel eens de indruk anti-makamba te zijn.

"Ja, dat weet ik. Ik werd zelfs een racist genoemd, omdat ik het altijd had over kolonialisme en zo. Voor mij is dat echter niet de makamba van nu. *It is not the man, it is the system.* Kolonialisme is een bepaalde manier van denken. Er zijn ook yunan di Korsou die koloniaal denken. Wij hebben bij Papu eens een definitie opgesteld van wat is nu een Curaçaoenaar; Un yu di Korsou is iedereen die pro-Korsou is, die werkt voor de vooruitgang van Curaçao".

Is Richard Hooi zo gezien een deserteur?

"Nee, zeker niet. In de anderhalf jaar die ik hier zit is er een grote rust over mij gekomen. Ik heb afstand genomen, ik kijk hier zelfs niet naar het nieuws. Maar mijn belangrijkste karaktereigenschap is doorzettingsvermogen, dus als ik op Curaçao terugkom dan ben ik er klaar voor. Er is zoveel werk dat nog gedaan moet worden, vooral met het Papiamentoe. Er moeten boekjes gemaakt worden. Er moeten mensen getraind worden om die boekjes te schrijven. Daar waren we al mee bezig een aantal jaren geleden. Op dit soort projecten wil ik gaan werken. Uit de mensen halen wat er in zit en geloof me er is zoveel talent op Curaçao waar nog niemand naar omgekeken heeft.

Je was hier dus al mee bezig op Curaçao. Ben je nu beter toegerust voor dit werk?

"Bij het Opstap-project werk ik als materiaalontwikkelaar voor het Papiamentse gedeelte. Daarnaast zijn er ook medewerkers voor het Marokkaans, het Turks, het Surinaams en het Nederlands. Het doel van dit project is om 4 tot 6-jarige kinderen die een taalachterstand hebben bij te spijkeren, zodat ze in de derde groep van de basisschool (op Curaçao de 1e klas) geen problemen hebben met lezen en schrijven etc. in het Nederlands. Het project concentreert zich echter op de moeders. De moeder is voornamelijk verantwoordelijk voor het taalaanbod thuis. Wij schrijven kleine rollenspelletjes, die aangereikt worden aan de moeders. Die moeders gaan ermee naar huis en spelen die rollenspelletjes thuis na met hun kinderen.

Het is een methode die in 1968 in Israël ontwikkeld is, omdat daar ook steeds mensen en kinderen uit de hele wereld instromen. In 1987 heeft de Nederlandse regering een soortgelijk project opgestart voor de minderheden. De uitvoering is in handen gelegd van de stichting Averroes, die op haar beurt weer verschillende universiteiten heeft ingeschakeld. Zo doet Utrecht bijvoorbeeld het cognitieve gedeelte en Tilburg het taalkundige gedeelte. Er werken ontzettend veel mensen aan het project. Goretti Narain heeft bijvoorbeeld gewerkt aan de rationalisatie van het programma".

Is dit werk wel te combineren met je studie?

"Het is een ideale combi- deerscriptie schrijf over dit project. Er is misschien zelfs een mogelijkheid om bepaalde onderdelen van het project ook op Curaçao te gebruiken. Wij proberen namelijk eerst begrippen aan te brengen en daarna pas het *"label"*, het woord er op te plakken. En dat gebeurt niet gevoelsmatig, maar wetenschappelijk onderbouwd. Je gaat taal dan heel anders bekijken. Het werken aan dit project heeft mij zelf geholpen, mijn houding tegenover het Nederlands te bepalen. Kijk vergeleken met een Turk of een Marokkaan spreekt een Antilliaan veel beter Nederlands, maar vergeleken met het algemeen beschaafd Nederlands zijn we nergens. Het trieste is nu dat die Turk of die Marokkaan, die het Nederlands veel slechter beheerst, het wel spreekt, terwijl de Antilliaan dichtklapt. Die Turk communiceert, de Antilliaan niet. De Nederlanders hebben die hele materie van taalverwerving zo onder de knie, dat ze je precies kunnen aanwijzen op welk niveau je zit. Dat hebben ze niet uitgezocht voor de buitenlanders, maar voor hun eigen mensen. Daardoor hebben ze greep op de taal en op het proces van taalverwerving. Dat missen wij met het Papiamentoe en dat is ook een van de redenen waarom de Papiamentse methodes zo moeilijk van de grond komen".

Dit jaar studeer je af en dan ben je drs Richard Hooi. Je wordt dan toegevoegd onderzoeker bij het Opstap-project tot september 1995. Wat gaat drs Richard Hooi daarna doen?

Dat hebben ze me hier ook gevraagd en ik heb hen geantwoord: "Drs Richard Hooi gaat dan lamunchi verkopen!" Een titel op Curaçao is een wapen, waarmee te pas en te onpas gezwaaid wordt. Het is vaak tegen me gebruikt in allerlei discussies. Zonder titel word je niet serieus genomen op Curaçao. Die titel breng ik dan nu in als een toegevoegde waarde. Een surplus dus...Nog nagrinnikend verdwijnt hij richting station. Hij moet de trein naar Amsterdam nog halen.

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt